

ILLÉS ANNA

Néprajz MA, I. évfolyam

Egy mai városi sámán tevékenysége az újpogányság jelenségkörének tükrében

Bevezetés: az újpogányságról általában

Dolgozatomban három kérdéskörre térek ki: Hogyan határozhatjuk meg az újpogányságot? Magyar viszonylatban ez miként nyilvánul meg? Hogyan jellemezhető egy városi sámán tevékenysége napjainkban? A harmadik témakör részben egy esettanulmány, illetve ezen keresztül mutatnám be az újpogányság általános jellemzőit is. Az első két fejezet mintegy a harmadik témakör bevezetéseként szolgál, hiszen az kevésbé lenne érthető az alapvető fogalmak tisztázása nélkül.

Napjaink pogánysága nem elszigetelten van jelen: beilleszthető az ún. New Religious Movements¹ (Új Vallási Mozgalmak, a továbbiakban NRMs) jelenségkörébe. Az NRMs egy általános terminus, amely arra a több ezer vallási mozgalomra (néha a vallásra adott világ alternatívákra) utal, amelyek világszerte megjelentek, de főként Afrikában, Japánban és Nyugat-Európában terjedtek el. Követőik száma több millióra tehető. A legtöbb ilyen vallás rendkívül szinkretikus, a buddhizmus, a kereszténység és a hinduizmus is hatott a gyakorlataikra, nézőpontjukra. Több irányzatra jellemző az iszlám vagy a zsidó vallás felé való orientáltság, valamint számos ezoterikus, metafizikai és újpogány mozgalmat is találunk az NRMs-en belül.²

Lorne L. DAWSON az amerikai vallási helyzetet vizsgálva az NRMs körébe tartozó mozgalmakat négy nagyobb csoportra osztotta. 1. azok a csoportok, amelyekre az ázsiai tradíciók, filozófia, meditáció és a mágia jellemzőek. 2. azok a csoportok, amelyekre az amerikai „emberi potenciál mozgalma” jellemző a népszerű pszichológiában (mint a szcientológia, pszichoszintézis, agykontroll). 3. azok a csoportok, amelyekre az okkult újjáéledés különböző formái jellemzők (ide sorolja az újpogány irányzatokat, mint a Wicca, de a Church of Satan is ebbe a csoportba tartozik szerinte). 4. azok a csoportok, amelyek úgy gondolják, hogy a megváltásuk az földönkívüliektől függ.³ Kutatásom témáját tekintve számomra a 3. kategóriába tartozó csoportok, irányzatok lesznek érdekesebbek.

Napjaink újjáélesztett pogányságára gyakran mint újpogányságra vagy neopogányságra utalnak, az „új” kifejezéssel kiemelve ezen vallási mozgalmak új és jelenkori jellegét, a „pogányság” pedig meghatározza azokat a múltba létező vallási tradíciókat, amelyekre ezek a mozgalmak alapköként tekintenek.⁴

Az újpogányság mindenütt a helyi gyökerekre épül, így rendkívül változatos formái jöttek létre. Éppen e nemzetközi volta miatt ütközünk nehézségekbe, amikor arra keressük a választ, mi az újpogányság. A fogalomnak pontos meghatározását adta SZILÁRDI Réka és SZILÁGYI Zoltán: „A neopogányság kifejezés egy gyűjtőfogalom, összefoglaló neve mindazon vallási csoportok sokféleségének, melyek a legváltozatosabb archaikus (jellemzően természetközpontú) vallási hagyományokhoz nyúlnak vissza, felelevenítve és rekonstruálva az egykoron volt hiedelmeket, szokásokat,

¹ Az angol forrásnyelvű hivatkozások fordításai tőlem származnak.

² New Religious Movements. 1999. 694.

³ DAWSON 1998, 14.

⁴ STRMISKA 2005, 2.

és vallási gyakorlatokat, a modern világ kihívásaihoz adaptálva azokat.”⁵

Fontos, hogy az újpogányságot megkülönböztessük a New Age-től⁶. A két vallási jelenség meglehetősen sok hasonlóságot mutat, ezért több szerző az újpogányságot a New Age egyik irányzataként kezeli. Tüzetesebb vizsgálatnak alávetve azonban kiderül, hogy a két mozgalom több ponton is különbözik egymástól, és egyes kardinális kérdésekre teljesen eltérő válaszokat, ami miatt indokolt a kettőt egymástól függetlenül értelmezni.⁷ A különbségek részletes kifejtésére a terjedelmi korlátok nem teszik lehetővé.

A magyar újpogányság és újtáltosság főbb jellemzői

Az utóbbi években hazánkban is megkezdődött az NRM-s kutatása, viszont a nagyobb lélegzetvételű munkák még váratnak magukra. Ezek a művek leginkább a nemzetközi viszonylatban és Magyarországon is ismertebb vallási csoportosulásokra, egyházak koncentrálnak, mint a Szcitológiai Egyház, a Jehova Tanúi, vagy egyes buddhista közösségek, azonban az újpogány mozgalmak iránti érdeklődés meglehetősen csekély mértékű.

A magyar újpogányság gyökerei a 18 – 19. századig vezethetők vissza. Ekkor jelentek meg elsőként nyelvrokonítási kísérletek, illetve ekkora datálható a népünk iránti néprajzi érdeklődés megjelenése is. Kezdetben a néprajzi kutatásoknak két fő iránya volt: a népköltészet, illetve az ősvallás kutatása. Mindkettő még hosszú ideig meghatározta a folklorisztika arculatát.

Kezdetben a kutatások nélkülöztek minden tudományos alapot, az összehasonlító nyelvészet csak a 17. században kezdett kialakulni. A 19. század második felében megindult a *Magyar Nyelvészet* folyóirat (jogutódja a *Nyelvtudományi Közlemények*), melynek szerkesztője HUNFALVY Pál volt. HUNFALVY megerősítette a finnugor nyelvrokonosság elméletét akadémikus szinten, de ez nem jelentette a nyelvrokonítási kísérletek csökkenését.⁸

RÉDEI Károly öt pontban foglalja össze a dilettáns nyelvészeti elképzelések közös vonásait, melynek ötödik pontja számunkra is érdekesebb: „[...] a módszeres őstörténetkutatással, főleg a finnugrisztikával szembeni ellenséges magatartásuk. Ennek sztereotípiaként visszatérő politikai megfogalmazása: a Habsburg-uralom, kiváltképpen a Bach-korszak, majd a szovjet rendszer kényszerítette a magyarságra a szégyenletes <<halzsíros atyafiságot>>. Érvenként szerepel náluk az is, hogy a finnugor nyelvtudomány művelői közt – legalábbis Magyarországon – sok idegen származású (német, zsidó). [...] A dilettáns-romantikus nyelvészkedők többnyire jószándékú, ám monomániás emberek; nyelvünknek és népünknek próbálnak dicső múltat, előkelő elődöket, rokonokat szerezni.”⁹

A dilettáns elméletek az esetünkben azért is érdekesek, mert számos újpogánynak mondható csoportosulás szemléletében is megtalálhatjuk ezeket. Általában tartja magát a hivatalos akadémikus nyelvészeti és őstörténeti állásponttal szembeni attitűd, s előtérbe helyezik a hősi múltat és eredetet, illetve jellemző a hagyományok és a kontinuitás hangsúlyos értelmezése is.

⁵ SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 32.

⁶ A kettő megkülönböztetését és összehasonlítását megnehezíti, hogy még egyik jelenségkörre sem alkottak meg kiforrott definíciókat, a New Age-nél talán még nehezebb a dolgunk, hiszen egy teljesen modern és szinkretikus jelenség, így leginkább az egyes csoportok és egyházak nézetei, irányelvei mentén tudjuk megközelíteni a kérdést.

⁷ Mindenképpen meg kell említeni, hogy egyes szerzők véleménye eltérő lehet abban a tekintetben, hogy a New Age-et és az újpogányságot két külön mozgalomként, vagy egyként érdemes kezelni. Például HANEGRAAFF (1996, 79) amellet foglal állást, hogy az újpogányság a New Age-en belül kell vizsgálni, de hangsúlyozza, hogy mindemellett lényeges eltérésekkel kell számolnunk.

⁸ SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 60.

⁹ RÉDEI 1998, 48–49.

Az ősvallás rekonstrukciójára tett kísérletek, ha nem is olyan módon, mint a 19. században, de napjainkban is folytatódnak. Úgy vélem, hogy ilyen jellegű törekvések megjelennek több magyar újpogány csoportosulás körében is.

A jelenlegi törvények alapján¹⁰ a 2012-ben bejegyzett egyházak listájában nem találunk olyat, amelyet bármilyen szempontból újpogánynak lehetne mondani. SZILÁRDI Réka és SZILÁGYI Tamás könyvében az akkor bejegyzett egyházak listájából válogatta ki az újpogány jellemzőket felvonultatókat. Ehhez a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszékének kutatásait és interjúit is felhasználták.¹¹ Ezt kiegészítettem 2007 után bejegyzett egyházakkal, melyeket kurzívval jelöltem.

	Neopogány mozgalmak	Heterogén vallási elemeket egyesítő csoportok
Nemzeti hagyományok alapján szerveződő csoportok	Magyar Vallás Közössége Ősmagyar Egyház <i>Yotengrit A Tengervégtelen</i> <i>Ős-szellem Egyháza</i> Árpád Rendjének Jogalapja Tradicionális Egyház	Ezoterikus Tanok Egyháza (A Szent Korona Egyháza) Univerzum Egyháza Ősmagyar Táltos Egyház Egyetemes Szeretet Egyháza
Más kultúrkörök hagyományai alapján szerveződő csoportok	Kelta-Wicca Hagományőrzők Egyháza Magyar Boszorkányszövetség Sodalitas Mithraica Hitvalló Egyház	 ANKH Az Örök Élet Egyháza

Az egyházak mellett szólnunk kell azokról az eszmei áramlatokról is, amelyek jelenleg megtalálhatónk hazánkban. Ezek köré általában nem szerveződnek csoportok, de főleg a kiadványaiknak köszönhetően meglehetősen nagy népszerűsége tettek szert. Ezeket az áramlatokat a rendkívüli sokszínűség és heterogenitás jellemzi. Három irányzat forog leginkább közszájon jelenleg: a sumér – magyar rokonság elmélete, az Arvisurák képzetköre, illetve az a meggyőződés, hogy a Pilisben található a föld szívcsakrája. Mindegyik áramlathoz hozzákapcsolódik az újpogányság jelenségköre is.

Mindezek mellett jelenleg hazánkban megtalálható egy nagy népszerűségnek örvendő irányzat is, az ún. újtáltosság vagy városi sámánizmus. Ez az a jelenségkör, amelyik már szorosan kapcsolódik szűkebb kutatási témámhoz, a Tűzmadár Táltos Dobkörhöz. Az újtáltosság szintén beilleszthető egy világméretűbb folyamatba, hiszen a neosámánizmus több országban is jelen van, habár a szervezett forma még kevésbé jellemzi, mint az újpogány irányzatokat. Magyarországon rá tudott épülni a táltosság hagyományaira, így indokoltabbnak éreztem, hogy a magyar példán keresztül mutassam be ezt az áramlatot.

A neosámánizmus mozgalmát Michael HARNER (1929 –), amerikai antropológus indította el az 1980-as években. Életrajzát és munkásságát HOPPÁL Mihály ismerteti, ebből emelnék ki néhány meghatározóbb eseményt.¹²

¹⁰ 2011. évi CCVI. törvény (A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallási felekezetek és vallási közösségek jogállásáról) és 2012. évi VII. törvény (2011. évi CCVI. törvény módosítása). Ennek értelmében jelenleg hazánkban 27 bejegyzett egyház található.

¹¹ SZILÁGYI-SZILÁRDI 2007, 69-70.

¹² HOPPÁL 2010, 272-277.

HARNER az 1970-es évek elején dolgozta ki a saját módszerét, amelynek segítségével bárki elérhette a módosult tudatállapotot, nyilvános előadásokat tartott és gyakorlatokat szervezett. Ezek segítségével mindenki megtapasztalhatta a „sámán-tudatállapotot” („shamanic state of consciousness”). Az erről szóló könyvek először 1980-ban jelent meg (magyarul 1997-ben).

1979-ben létrehozta a Center of Shamanic Studies nevű intézményt. Mozgalmát tudatosan építette fel, s több tízezer ember vett részt tanfolyamain. Egy idő után minden év elején „mester-képzőt” is tartott. Kialakította az ún. „shamanic counselinget”, ez lehetővé teszi, hogy a beteg saját „utazást” tegyen a nem-köznapi valóságba. „Ebben a módszerben az újdonság az a hagyományos samanizmussal szemben, hogy míg régen a sámán tett látogatást a szellemek világában, addig a modern városi sámán tanácsadás szerint a klienst bátorítják az utazás megtételére.” Másik újítás, hogy a dobolást felvétélről is lehet hallgatni, az élő dobszó nem kitétel. Az évek során több különleges témájú kurzust is kifejlesztett az alap-tanfolyamon kívül kollégái segítségével. A HARNER-féle gyakorlatoknál fontos, hogy nem használnak drogokat, pusztán a dobolás segítségével kerülnek módosult tudatállapotba.

Pszichológusok és pszichiáterek is tanulmányozták HARNER módszereit. Megállapították, hogy ez a technika jelentősen felgyorsítja a személyes fejlődés folyamatát, így kevesebb idő szükséges a problémák megoldására, mint a hagyományos konzultációk során. HOPPÁL ezt így magyarázza: „[...] felhasználja az egész személyiséget, és különösen kihasználja az egyén vizionáló-képességét vagyis a képi látásmód segítségével könnyebb feldolgozni a problémákat, mint a pusztán analitikus ésszel.”¹³

Hasonló pályafutást tudhat magának két másik amerikai antropológus is, akik szintén hással voltak a városi sámánizmus kialakulására. Az egyik Carlos CASTANEDA, aki egy mexikói sámán (brujó) tanításairól írt (magyarul: Don Juan tanításai), de hitességét sokan megkérdőjelezik. A másik a részben magyar származású Felicitas D. GOODMAN, akinek az elmélete szerint a szertartásokhoz kapcsolódó bizonyos testtartások már önmagukban képesek módosult tudatállapotot előidézni.¹⁴

HOPPÁL Mihály kifejti, hogy a 20. század végére a városi sámánizmusnak két jellegzetes típusa alakult ki. „Az egyik a hagyományos társadalmakhoz kötődő, azokból éppen csak kiszakadt, a városban élő, de a régi hagyományokat is ápoló törzsi <<sámán>> [...] másik jellegzetes típusa a városban élő, útját kereső, kalandos életutat bejárt értelmiségi és elvetélt művész, aki táncol, énekel, zenél, és mindeközben azt hiszi magáról, hogy ő <<sámán>> [...]”¹⁵

A magyar neosámánizmus az 1980-as évek végén kezdett kialakulni. 1986-ban HARNER HOPPÁL Mihály meghívására Budapesten járt, s egy alapozó kurzust tartott is. Az 1990-es években tanítványa, Jonathan HORWITZ folytatta munkáját, s egyre nőtt azoknak a száma, aki elsajátították a harneri sámánmódszereket, s önálló csoportok vezetését is vállalták. SÓLYOMFI NAGY Zoltán és SOMOGYI István nevét kell ezen a területen kiemelni. „A hazai új-táltos kultúra a harneri neosamanizmushoz képest a kezdetektől fogva hordozott új elemeket. Egyrészt markánsan megjelentek benne azok az ismeretek, amelyeket a magyar néprajztudományból lehetett meríteni [...] másrészt pedig - miután a saját kulturális múlt egyfajta lehetséges értelmezése vált a csoportok működésének alapjává - hangsúlyossá vált a saját nemzeti identitáshoz való viszony.”¹⁶

Magyar vonatkozású, de külföldi hatásnak tekinthető SOÓS Jóska sámán-festő, aki Brüsszelben tart sámánszeánszokat, amelyek során a saját maga által létrehozott révülési és

¹³ HOPPÁL 2010, 275.

¹⁴ KERTÉSZ-TAKÁCS 2005, 63

¹⁵ HOPPÁL 2010, 280-281.

¹⁶ KERTÉSZ-TAKÁCS 2005, 63.

gyógyító technikákat mutat be. SOÓS Jóska HARNERTŐL teljesen függetlenül fejlesztette ki módszereit, de ugyanannak a tendenciának a jellegzetes képviselője.¹⁷

SOMOGYI István színházi munkája során használta a sámán-technikákat, szinte a révülésig vitt előadásmódot. Ezen kívül előadásaihoz felhasználta az „utazások” során nyert információkból rekonstruált történeti rítusdarabokat.¹⁸

„A társulat egy alkotóházat is létrehozott és működtetett Cserkúton, a falutól több kilométerre, egy elhagyott vízimalomból kialakítva, egy több patak összefolyásában lévő völgyben. Az <<elvonulások>> velejárója a böjt, a természettel való intenzív kapcsolat, az egyéni meditációk és <<látomáskeresések>>, a csoportos dobolások, az <<izzasztó kunyhó szertartás>>, amely a testi tisztulás mellett alkalmas lelki megtisztulásra és spirituális élménykeresésre is, alkalmanként pedig a tűzön járás.”¹⁹

SÓLYOMFI NAGY Zoltán HORWITZ tanítványa volt, s 1997 óta maga is tanítja ezeket a módszereket az Ósforrás Iskolában (korábban Csillagjáró Táltos Ösvény). Az Ósforrás Iskolában négy szinten lehet elsajátítani a táltos módszereket (alap, haladó, gyógyító, tanító), s őstörténeti előadások, önismereti és gyógyító gyakorlatok sorából áll. „Az iskola tanításainak első célja a révülés (lélekutazás) biztonságos megtanulása. Utazás egy, a hétköznapi tudatunkkal nem érzékelhető világba, mélyebb önmagunk világába, a belső tudás és erő növelése érdekében.”²⁰

Hamarosan megjelentek az újtáltosságot kiszolgáló kézműves mesterségek is. A sámán útjának követői közül többen kezdtek el dobok készítésével foglalkozni, például SOMOGYI István is. De országszerte találunk olyan üzleteket, amelyek főként a hagyományörzők igényeire specializálódtak, illetve a témába illeszkedő könyvek árusítására.

A kézművesség mellett nagy népszerűségnek örvendenek a dobkörök is, ahol mindenkinek lehetősége nyílik kipróbálni a doboláson keresztül elért módosult tudatállapotot. Egyes csoportok fellépéseket is vállalnak, igyekeznek korhű ruhában előadni a dobolás köré szervezett műsorukat, s főként hagyományörző rendezvényeken szerepelnek.

Viszonylag nagy népszerűségnek örvend az íjászat, lovasíjászat is, melyet történeti adatok segítségével rekonstruáltak.

Fehér Holló és a Tűzmadár Táltos Dobkör

Kutatásom gerincét a budapesti Tűzmadár Táltos Dobkörben végzett résztvevő megfigyelés, illetve vezetőjével, Fehér Holló Ösküvel készült interjú összegzése képezi. A vizsgálat során főként arra kerestem a választ, hogy Fehér Holló hogyan aposztrofálja magát, milyen módszerek jelennek meg a gyakorlatában, illetve milyen nézetek találhatók meg hitvilágában. Emellett az értelmezés a Dobkört érintő kérdéseket is tartalmaz: a tagokról, a gyakorlatokról és szertartásokról, és a hitvallásáról. Mint látni fogjuk, SOMOGYI Istvánon keresztül Fehér Holló a harneri sámánizmus körébe is beilleszthető, így a fejezet a magyar újtáltosság jelenségébe is betekintést nyújt. Dolgozatomban ezen interjú, illetve vizsgálat tükrében az újpogányság általános jellemzőit is bemutatom, ezzel megválaszolva azt a kérdést, hogy az újpogányság körébe tartozik-e a Dobkör és Fehér Holló tevékenysége.

Fehér Holló személye rögtön az első találkozással felkeltette az érdeklődésemet. Egy közös dobolásra²¹ látogattam el, melyet ő vezényelt le. Úgy tűnt, mindenki követi, s szellemi vezetőre

¹⁷ HOPPÁL 2010, 278-279.

¹⁸ HOPPÁL 2010, 283.

¹⁹ KERTÉSZ-TAKÁCS 2005, 63.

²⁰ <http://www.tengri.hu> (2012. 04. 05.)

²¹ A Sziddhárta Spirituális Központban (Budapest VI. Andrásy út 98.) tartanak kéthetente csütörtökönként ilyen

tekintenek benne. További három rendezvényen vettem részt, ezek nem dobolások voltak, hanem olyan összejövetelek,²² amelyeken Fehér Holló a „magyar hitvilágról” beszélt, emellett különböző gyakorlatokra is sor került. Ezek során még inkább meggyőződtem arról, hogy fontos szerepet tölt be a csoport életében. Hogy jobban megismerjem a gondolatait, nézeteit, interjút készítettem vele, a következőkben ez adja az elemzésem alapját.

Családi háttér, a sámánság kezdete

Az interjú alkalmával elsőként megkértem, meséljen az életéről, kiemelve azokat az eseményeket, melyeket fontosnak tart. Úgy gondolom, hogy érdekes az a tény számunka, hogy élettörténetét a sámánsággal való találkozásával kezdte. Azzal, hogy életének meghatározó eseményeit ezzel indította egyrészt talán betudható annak, hogy tisztában volt vele, hogy ez a része érdekel jobban engem is, de valószínűsíthető, hogy ez az időszak egyfajta új kezdetet jelent számára, így ez került előtérbe inkább. Habár az interjújában nem kapott helyet, a következőkben Fehér Holló életének a sámánság előtti szakaszát fogom ismertetni.

Fehér Holló Kovács László néven született Budapesten 1968-ban. Szülei korán elváltak, visszahúzódo gyerek volt, s az ideje nagy részét olvasással töltötte. Az iskolában se volt központi alak, de jó tanulónak számított. Sokat sportolt, s tagja volt a kórusnak is. Onnan azonban később kitétek, rossz hangjára hivatkozva. A nevelőapja hatására vendéglátó-ipari iskolába került, melyet kitüntetéssel végzett el. Fiatalon lett házaspár, 25 éves korában megszületett a lánya, de hamar elváltak a feleségével. Időközben – mint a dobkör honlapján írja – egyre erőteljesebben dolgozott benne a magyarságtudata, a rendszerváltásban látta az akkori helyzet megoldását, s a változás érdekében maga is politizálni kezdett, de hamar kiábrándult belőle.²³

Carol MATTHEWS rámutat, hogy a legtöbb újpogány szerint valakit nem „tesznek pogánnyá”, hanem ő maga fedezi fel, hogy mindvégig pogány volt. Általában a spirituális gyakorlatok iránt érdeklődők egy barátan vagy kiadványokon keresztül ismerkednek meg az újpogánysággal, s ráébrednek, hogy rajtuk kívül mások is vannak, akiknek hasonlóak a nézeteik és érzéseik az istenségről és a természetről.²⁴ Ez az elgondolás megfigyelhető Fehér Holló által elmondottaknak is. Nagyjából 30 éves korában fordult a sámánizmus/táltosság felé. „[...] *elkezdett ez érdekelni, hogy mi értelme van az életnek, tehát azon kívül, hogy bemegyek dolgozni, pénzt keresek, tévét nézek. És ezen kívül még kell valaminek lennie, mert így az egésznek nincsen semmi értelme.*”

Ezután elkezdte keresni az „útját”. Meggyőződése, hogy mindenki valamilyen életfeladattal születik le a világba, úgy gondolja, hogy ő megtalálta a sajátját. Először az asztrológiával és az agykontrollal kezdett foglalkozni, melyek inkább a New Age mozgalmához sorolhatók, de egyiket se találta megfelelőnek. A fordulatot a 2000-es év jelentette, ekkor találkozott SOMOGYI Istvánnal az előadásán. Ezt a pontot úgy jellemzi, mint ami megváltoztatta az életét, habár akkor még ezt nem tudta. SOMOGYI István előadásának hatására elkezdett ehhez a vonulathoz kapcsolódó táborokba járni, s megismerkedett a harneri módszerekkel. Néhány éven belül pedig elszánta magát arra, hogy otthagyja civil foglalkozását (vendéglátós), hogy teljesen a „sámán útját” járja. „[...] *utána jóval kevesebb pénzem lett, de hogy azt érzem, hogy ha a jó istenke ezt akarja, hogy én ezzel foglalkozzam, akkor csak ad mindig annyit, amennyiből meg tudok élni, és ez így helyel-közzel azóta is így működik.*”

eseményeket Őseink nyomában - Közös együttlét, meditáció, gyógyítás, örömdobolás címen.

²² Ezeket havonta egyszer rendezik meg az ún. Varázskuckóban (Andaba Masszázs Szalon, Budapest XI. Bukarest út 3.) *A táltos útja szellemi ösvény tanításai – Fehér Holló vezetésével. Őseink hitvilága* címmel.

²³ <http://tuzmadartaltos.hu/e107/news.php?item.27.19> (2012. 04. 04.)

²⁴ MATTHEWS: 1995. 342.

Az újpogányság és a New Age közös vonása, hogy követőik közül legtöbben hisznek a reinkarnációban és a karmában. A korábbi életeikről szóló tudást a jelen megértéséhez használják fel.²⁵ Ez derül ki Fehér Holló válaszaiból is, s az „életfeladatát” is ezzel magyarázza. Meggyőződése, hogy korábbi életeiben sámánként, gyógyító emberként működhetett. Minderre a különböző gyakorlatok során – tűzönjárás, izzasztókunyhó, dobolás – jött rá, melyeknek a célja a módosult tudatállapot elérése volt. Ráébredt, hogy ő ezt már előző életében csinálta, neki ez „működik”. S elmondása szerint mára ez lett az élete.

Arról, hogy ezt valamilyen tanfolyamon, iskolában meg lehet-e tanulni, meglehetősen negatív véleménye van. Szerinte ha megtaláljuk azt, amire születünk, akkor az megad egy alapot, de emellett tanulni is kell hozzá, de csak a tanulás nem elegendő. Tehát alapvetően elhivatás útján lehet valakiből sámán/táltos, tanulás útján ennek csak kis része sajátítható el. A sámánisztikus kultúrákban is az örökléssel, elhivatással találkozunk gyakrabban. Kevés adatunk van arra, hogy tanulás útján is sámán lehet valakiből.²⁶

Sok újpogány „fedez fel” vallását kiadványokon keresztül, írja MATTHEWS. Ezáltal inkább önálló utat követnek, s nem válnak különböző csoportok, kovenek tagjaivá. Az újpogányok könyveken, folyóiratokon és internetes oldalakon keresztül megismerkedhetnek hasonló hitvallást követőkkel, de fesztiválokon is találkozhatnak olyanokkal, akikkel megoszthatják nézeteiket és gyakorlataikat.²⁷ Ennek tükrében látjuk, hogy Fehér Holló szerint a könyvek segítik az embert az elején, de inkább tájékozódás szintjén. Viszont MATTHEWS gondolatmenetének második része kevésbé igaz rá. Igyekszik a sámánizmusról inkább antropológiai jellegű²⁸ műveket elolvasni, elzárkózik azoktól az irányzatok kiadványaitól, melyek tudományos jellege megkérdőjelezhető. „Az embernek kellene ilyen külső mesterek, akik elvezetik a belső mesterhez, és ha már az megvan, akkor már rendben vannak a dolgok.”

Mesterének, tanítójának SOMOGYI Istvánt tartja, habár SOMOGYI neki azt mondta, hogy ő akkor fogja magát mesternek érezni, ha már Fehér Holló tanítványa is mester lesz. Véleménye szerint az asztrológia tanára is sokat segített a fejlődésében, bár inkább emberileg adott sokat neki. „Tehát én is az út elején olyan akartam lenni, mint egy indiai guru, meg mint egy indián sámán, [...] és hogy engem a mesterem arra vezetett rá, hogy legyek önmagam, és találjam meg önmagammat, és akkor ez igazi. És én is próbálom ezt adni, és ezt tartani, és aztán ha valakinek ez tetszik, akkor elkezd tőlem tanulni.”

„Én azt hiszem, hogy [...] nem ott [tanfolyamokon] lehet megtanulni ezeket a dolgokat, hanem eljön velem jurta építeni, és beül egy izzasztókunyhóba, és én is igyekszem tulajdonképpen magával az élettel példát mutatni. És ha ez valakinek bejön, akkor ott ragad mellettem, ha meg nem, akkor meg megy tovább, ahol kaphat különböző papírokat, hogy ő elvégezte ezt vagy azt. Nálam ilyen nincsen.” Itt egy kisebb ellentmondásba ütközünk: fentebb láttuk, hogy Fehér Holló az elhivatáson keresztül magyarázza saját útját, de ezt nem tartja kizárólagosnak, hiszen kifejti, hogy az egyik legfontosabb a tapasztalás, s ennek segítségével bárki lehet táltos/sámán.

Fehér Holló nevét egy révülés alkalmával, egy látomásban²⁹ kapta meg, mely szerint ez egy 1500 évvel ezelőtti élete, s így kapta meg a Fehér Holló Öskü nevet. Úgy gondolja, ez a név már életeken keresztül elkísérte, inkább érzi sajátjának, mint a szülei által adott Kovács László megnevezést.

²⁵ PIKE: 2004. 14-15.

²⁶ DIÓSZEGI: 1998a. 30.

²⁷ MATTHEWS: 1995. 340.

²⁸ Felmerült DIÓSZEGI Vilmos, HOPPÁL Mihály, MİRCEA ELIADE neve, de emellett Michael HARNER munkássága is előkerült.

²⁹ A honlapon elolvasható ez és egy másik látomása. (<http://tuzmadartaltos.hu/e107/news.php?cat.25> (2012. 04. 07.))

Az említett látomás során állítása szerint végigélte a magyar forrásokban is megtalálható sámán-táltos beavatást is, amely során feldarabolták, majd összerakták. Az életében ezt nevezi meg annak a pontnak, amely végképp megerősítette abban, hogy ezt az utat kell követnie.

Arra a kérdésre, hogy miként aposztrofálná magát, sámánként, táltosként, vagy valami más-ként, olyan választ kaptam, amely egyiket se foglalja magában. „[...] igazából nem szeretem egyiket se használni, és főleg azért nem, mert ezt úgy érzem, ezt a táltos nevet kicsit talán le is járatták itt Magyarországon. Tehát amit ma Magyarországon elképzelnek a táltosról, az egy ilyen fénylény meg nem tudom, Krisztus volt a főtáltos, meg ilyen hasonló dolgok.” Meggyőződése szerint a táltos az a magyar sámán, szerinte felesleges megkülönböztetni a kettőt. Szerinte mindenki sámán, aki dobbal, csörgővel, énekkel gyógyít. A magyar táltos kifejezés – véleménye szerint – a tát igével hozható összefüggésbe: kitér az elméjét az ég felé, és „átmegy a túlsó partra”, egy másik világba. Mindig konkrét céllal utazik, s a másik világban megszerzett információval tér vissza. DIÓSZEGI a sámán feladatát így foglalja össze: „[...] mindazoknak a dolgoknak a megismerése vagy elvégzése, amelyekre a mindennapi halandóknak szüksége volna, megoldásukra azonban a maga emberi erejével képtelen.”³⁰ Fehér Holló szerint sámán volt az a személy, akit az emberek megkerestek ügyes-bajos dolgaikkal, ez alapján tarthatná magát táltosnak, de inkább nem mond semmit.

Világképe, hitvilágának elemei

Fehér Holló világnézete több forrásból táplálkozik, de alapvetően újpogánynak mondható. John PECK írja, hogy az „[...] újpogányságot úgy lehetne jellemezni, mint egy tudatos kísérletet a mai nagy vallások megjelenése előtti, az egész világon általános vallásos attitűdök és gyakorlatok felelevenítésére”. Emellett négy nagyrészt állandó vonást tart jellemzőnek,³¹ melyek Fehér Holló elképzeléseiben is helyet kapnak.

Első állandó vonás, hogy a természetet isteniként kezelik (ebből a szemszögből az újpogány gondolkodás panteista). SZILÁGYI és SZILÁRDI szerint inkább a New Age jellemzője, hogy „Az Isten személytelen, mindent átható erőként, kozmikus energiaként jelenik meg.”³² Ennek megfelelően Fehér Holló istenségről alkotott képe meglehetősen panteisztikus: „Hát én ezt úgy gondolom, hogy persze, van egy isten, hogy azok mi vagyunk tulajdonképpen. De hogy igen, a fűvek, a fák, a virágok, mindenben ott van egy része, és hogy tulajdonképpen a teljes világmindenség az maga isten.”

Emellett a világról alkotott elképzelése beleillik a szakirodalomból ismert általános sámánisztikus hitvilágba. Elmondja, hogy az ősi magyar hitvilág majdnem elveszett, de népmeséinknek³³ köszönhetően egyes elemek fennmaradtak. Meggyőződése szerint a világ háromosztatú: alsó középső és felső világra tagolódik. SZILÁGYI és SZILÁRDI rámutat, hogy az újpogányságban igen fejlett a túlvilágkép, egy olyan valóságként fogják fel, ami a mi világunkkal párhuzamosan működik.³⁴ Fehér Holló is kifejti, hogy az alsó világ ugyanolyan, mint amiben élünk, ugyanúgy vannak rétek, erdők, mezők, de emellett az előző életetek, az ősöknek a tudását, a gyökereket, a múltat találjuk ott. Az alsó világba különféle állatok is tartoznak, mint a kígyók, békák, bogarak, de az állat segítők – tehát az ösztöneinket – is ide sorolhatjuk. Ez összefügg

³⁰ DIÓSZEGI 1998a, 48.

³¹ PECK 2005, 135-136.

³² SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 27.

³³ Hosszan elemzi egy-egy népmesénket, például a Fehérlófiát. Az egyes motívumokat a mai kornak megfelelően értelmezi, egyfajta útmutatásként is felhasználja.

³⁴ SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 28.

a szakirodalomból ismert alsó világról alkotott elképzelésekkel: DIÓSZEGINél olvashatjuk, hogy a világfa gyökereinél található alvilág, amely békák-gyíkok-kígyók országa képzeteként jelenik meg, ami szerinte a paradicsomi fán szereplő kígyó révén konzerválódhatott.³⁵ A felső világ Fehér Holló szerint a felső mester vagy égi mester lakhelye, oda tartoznak a megsejtéseink, a megéztéseink.

A három részt a világfa köti össze, amely átjáróként funkcionál, ami általános nézet a sámánisztikus kultúrákban. A sámán szerepét úgy határozza meg, hogy az ő feladta átkelni a másik világokba, és onnan információval visszatérni. Ezt módosult tudatállapotban tudja megtenni, amely magyar szóhasználatban a révülés vagy rejzetés, s énekléssel, dobolással is el lehet érni. „[...] a magyar néphit szerint a táltos, amikor valaki számára közönséges halandók által meg nem ismerhető dolgokat akar megtudni, tetszése szerinti időpontban elrévülhet, elrejtőzhet, vagyis közvetlenül más egyn közbeiktatása nélkül érintkezésbe léphet a szellemekkel.”³⁶

Véleménye szerint manapság sokan, főleg a „spirituális és ezo” dolgokkal foglalkozók elfelejtik, hogy nem csak a másik világok elérése lényeges, hanem a földi életünk is ugyanolyan fontos, ha nem fontosabb, mert Fehér Holló véleménye szerint nem véletlenül születünk testbe.

Mindegyik világot állatok népesítik be elképzelése szerint, s minden állatnak megvan a maga karaktere, funkciója, energiája. A csodaszarvas – mint mondja – kimondottan a szellemi útról szól: „[...] amikor az ember elkezd keresni az életében, és bejár mindent, és utána ő az, aki segít hazatalálni és megtalálni önmagadat. Ugye a magyar mitológiából ezt nagyon jól lehet tudni, hogy a csodaszarvas az hazaviszi az embert, meggy előtte és mutatja neki az utat. azonkívül ott van benne a haza, a család, az otthon, minden ilyesmi [...]”. Ezen kívül kiemeli, hogy a sarvas agancsai „adóvevőként” szolgálnak, a sámánkoronákra is ebből a célból került, hiszen az agancs „megnyitja a korona csakrát”.

A sólyom a tisztánlátásban segít az embereknek. „[...] végtelen nyugalomban vagy csak ül egy fa tetején és figyeli, hogy mikor történik valami, és amikor történik valami, akkor abban a pillanatban lecsap. Tehát észreveszi a lehetőségeket az életedben. Ha valakihez érkezik egy sólyom vagy sas segítő, akkor nagyrészt ebben tud segíteni, hogy tisztábban látja a dolgokat, fölülről le tud nézni a dolgokra.”

Harmadikként a farkast emeli ki, amely számára a szabadságvágyat jelenti.

Több szerző is általánosnak tartja az újpogányságban a környezettudatos gondolkodásmódot, ami részben kapcsolatba hozható Fehér Holló világnézetével is. HANEGRAAFF leírja, hogy az **újpogányok** szerint a modern világ problémái, főleg az ökológiai válság, annak a közvetlen következménye, hogy szem elől tévesztettük az ember és a természet kapcsolatára vonatkozó pogány bölcsesség. Ennek a bölcsességnek a helyreállítása nemcsak kívánatos, hanem sürgetően szükséges is. Hozzáfűzi, hogy az ökológiai problémák kérdése különösen jelentős napjaink **újpogányai** számára.³⁷ Ez közvetlenül a Dobkör szertartásaiban is megnyilvánul, hiszen központi szerepe van a természeti környezetnek, amikor csak tehetik, elvonulásokat szerveznek az ország több pontjára. Fehér Holló kifejtette, hogy szerinte „[...] ez az egyetlen út ahhoz, hogy túlélje a világ ezt a fajta globalizációs urbanizációt, amiben vagyunk. És hogy visszafordulni a természethez, tehát a természetben megtalálom a szentséget, akkor működőképes a világ, és hogy ezt elfelejtették tulajdonképpen. Én azt hiszem, hogy egyik tanító se gondolta, hogy ilyen nagy vallás lesz majd abból, amiket ő mond. Tehát Jézus is, nem ő alapította a keresztény egyházat, vagy Buddha sem a buddhista egyházat. Tehát nagy tanítók voltak, akik hoztak le dolgokat, és mesterek voltak.”

PECK szerint a második állandó vonás az istennő iránti hódolat, akit általában Földanyaként

³⁵ DIÓSZEGI 1973, 16.

³⁶ DIÓSZEGI 1998b, 295.

³⁷ HANEGRAAFF 1996, 77.

azonosítanak (legtöbbször mint egyenértékű hitvese az istennek). Ehhez társul egy animisztikus világnézet, mely szerint a kozmoszt kisebb szellemek lakják. Craig S. HAWKINS kifejti, hogy a kétpólusúság számos újpogány irányzatra jellemző. Az „Egy” szerinte a sokaságban, vagy általában kettősségben, dualitásban nyilvánul meg. Ennek tükrében az istennő és az isten szintén ennek az „Egynek” a megtestesülései.³⁸

Fehér Holló szerint is „[...] *mindennek van egy férfi és egy női oldala, a férfi oldal az a kifelé való megnyilvánulás, a női az meg a befogadás. És hogy nekünk a földanya istennőnk az Boldogasszony volt, aki mindig áldott állapotban van és teremti a világot és szüli, és tulajdonképpen minden, ami anyagból van, tehát megfogható itt ebben az anyagi világban van, az mind hozzá tartozik, tehát rajta keresztül létezik.*”

A Boldogasszony tisztelete általános a magyar újpogányságban, tulajdonképpen az Istennő magyar megfelelője. Gyakori, hogy Szűz Máriával hozzák összefüggésbe, s összemossák a két alakot.

A férfi princípiumot az Öreg Isten, vagy Tengri testesíti meg szerinte, akihez a végtelen kék ég, a szabadság, és a szellemi tevékenységek tartoznak. Elmondja, hogy a valóságban is megvan ez a két szerepkör: a férfi kitalálja a dolgokat, a nő pedig megteremi, vagy vigyáz az anyagra.

Mindemellett egy animisztikus képet is élénk tár, amelyről alapvetően feltételezik, hogy őseink hitvilágában is jelent volt. Szerinte a magyarok hitvilágában megtalálható egy szabaddlélek, amelyet az íz vagy ísz kifejezés jelöl. Ezt tovább viszi, s kifejti, hogy az isten kifejezés két szóból tevődik össze: egyrészt az előbb említett íz/ísz szó + a ten kifejezést, amely a tengernyi végtelent jelöli. Tehát számára ezeknek a lelkeknek az összessége isten. Illetve a szabaddlélek mellett a magyar mitológiában egy kötött lélek meglétére is utal, amelyre a szusz kifejezést használhatták.

Harmadikként az újpogányságra jellemző egy működő hit a szertartásokban és a szimbolizmusban, ami az eszköz a természet, főleg az ég és a föld, isteni erőinek eléréséhez. Mint látni fogjuk a következőkben, a Dobkör tevékenységének fontos része a különböző szertartások megtartása, melynek segítségével igyekeznek közelebb kerülni a szellemekhez, őskökhöz.

A negyedik általános vonás az uralkodó érdeklődés a vallásos és misztikus antikvitás, főleg a prehisztorikus és késő középkori iránt. Ez nyilvánvaló jellemzője a Tűzmadár Táltos Dobkörnek is, hiszen egy olyan hitvilágot adaptálnak a mai világhoz, melyről feltételezhető, hogy egyes elemi már a honfoglalás előtt is jelen voltak, illetve más népeknél is évszázados múltra tekintenek vissza. Hasonló nézőpont jelenik meg KIS-HALAS Judit kutatásában is. Ő ezt a jellemzőt a remitológizálás fogalmával illette.³⁹ Szerinte ez a jelenség a 19. században kezdett kibontakozni, amikor – főként Angliában és Németországban – **újdonsült érdeklődéssel fordultak az őseik, illetve misszionáriusok és a kibontakozóban lévő antropológiai, néprajzi szakirodalom hatására természeti népek kultúrája felé.** James R. LEWIS erről így ír: az újpogányság mint vallás azon a vágyon alapszik, hogy az antikvitás pogány vallásait újratereptsék, azonban általában nem ugyanabban a formában, inkább a romantikusok idealizált elképzelése szerint.⁴⁰ A Tűzmadár Táltos Dobkör és Fehér Holló tevékenysége is megfeleltethető ennek, hiszen mint korábban már írtam, éppen a 18-19. század volt az, amely megalapozta a magyar ősvallás-kutatást, s ezeknek a romantikus elképzeléseknek egy része napjainkban is virágzik főként az alternatív őstörténet művelői, illetve a magyar újpogányok körében.

Az újpogányság egyik általános jellemzője, hogy nincs általánosan jóváhagyott hitvallás,

³⁸ HAWKINS 1998, 16.

³⁹ KIS-HALAS 2005, 57.

⁴⁰ LEWIS 1999, xxxii.

dogma vagy hitrendszer.⁴¹ Ez igaz Fehér Holló világnézetére is, elmondja, hogy ezeket így nem találjuk meg a könyvekben, és hangsúlyozza, hogy ezek a saját elképzelései. A DOBKÖR TAGJAINAK SEM KELL FELTÉTLENÜL KÖVETNIE A FENTEBB VÁZOLT VILÁGKÉPET, AZ EGYÉN FELELŐSSÉGE MEGGYŐZÖDNI A TANÍTÁSOK IGAZSÁGÁRÓL. A DOBKÖR NEM TARTJA MAGÁT KIZÁRÓLAGOSNAK, AZ IGAZSÁG EGYEDÜLI LETÉTEMÉNYESÉNEK, TISZTELETBEN TART MINDEN VALLÁST ÉS SZELLEMI UTAT.

HAWKINS rámutat, hogy mind az újboszorkány kultuszok, mind az újpogányság más formái főként a személyes tapasztaláson alapulnak. Az alapvető vallási igazság nem külső forrásból, vagy kinyilatkoztatásból származik, hanem tapasztalat útján nyerhető el.⁴² Hasonló véleményen van SZILÁGYI és SZILÁRDI is, szerintük a New Age-dzsel ellentétben „A pogányság nem ismeri a kinyilatkoztatást. A misztikus tudást, az ősök tanításaiból, és a rituálék során szerzett személyes tapasztalataikból nyerik.”⁴³ Fehér Holló meggyőződése szerint a sámánnak, a táltosnak az az útja, hogy önmagán keresztül – tehát tapasztalás útján – felfedezze a világot. A mestere is arra tanította, hogy „menjél el és nézd meg, akkor így ezekből rájössz dolgokra.” Ehhez kapcsolódik az a nézete is, hogy szerinte a „kőbe vésett törvények” manapság kevésbé helytállóak, mert az idők során sokat változott a világ, mára csak a lényegül maradhatott érvényben, így többet ér, ha mindenki magának fedezi fel.

Carol MATTHEWS kifejti, hogy az újpogányok egészen szabadon kölcsönöznek vallási és filozófiai tradíciókat számos vallástól és egymástól is. Ez lehetővé teszi a személyes vallási szabadság magas fokát mind gondolatban, mind gyakorlatban. Ez is az oka az újpogány csoportok diverzitásának és decentralizáltságának.⁴⁴ Ez az újpogányokra általános jellemző vonás Fehér Holló világnézetében is megfigyelhető, hiszen világnézete több részből tevődik össze, elemei több helyről származnak. Egyrészt SOMOGYI Istvánon keresztül kapcsolódik a harneri sámánizmushoz, illetve a „magyar hitvilág” (és más sámánhitű népek hitvilágának) elemeit nagyrészt a néprajzi szakirodalmon keresztül ismerheti. Emellett némi keleties irány is megtalálható a világnézetében, mint a reinkarnáció vagy a csakrák. Harmadrészt saját maga által kreált hiedelem-elemekkel is találkozhatunk, amelyeken leginkább a módosult tudatállapot során látott látomások segítségével épít fel. Képzetkörének egyes elemei megtalálhatók más magyar újpogány irányzatok vallási nézetei között is. Fehér Holló azt vallja, hogy az nem gond, ha „importálunk” más hitvilágokból, mert a gyökereink úgy is ott vannak a szívünk mélyén, ezért azt később is tovább tudjuk majd adni, s mindig az lesz a legkedvesebb számunkra.

Mindez párhuzamba állítható a Pagan Federation⁴⁵ pogányságról/újpogányságról alkotott nézetével. Szerintük a pogányság egy spirituális életmód, amely a világ ősi természetvallásaiban gyökerezik. A pogányok tisztában vannak az örökségükkel, és olyan formában őrizték meg az őseik hitét és értékeit, hogy az a modern világba illeszkedjen. Ünneplik a Természet szentségét, s az Istenit tisztelik minden dologban.⁴⁶

⁴¹ YORK 1995, 26.

⁴² HAWKINS 1998, 9-10.

⁴³ SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 28.

⁴⁴ MATTHEWS 1995, 340.

⁴⁵ „A Pagan Federation (Pogány Szövetség) 1981-ben alakult a korábbi Pagan Frontból (Pogány Front), amelyet 1970-ben alapítottak. Célja <<a pogányságot elérhetővé tenni azok számára, akik őszintén keresik a természetre támaszkodó szellemi utat>>. (BOWKER 2004, 306.) Illetve a magyar csoport honlapján ez áll: „Célja, hogy hiteles tájékoztatást adjon és eloszlassa a hibás elképzeléseket a Pogányságról, továbbá hogy érdekvédelmi szervezetként fellépjen a pogányok szabad és korlátozás nélküli vallásgyakorlásának érdekében.” (<http://www.hu.paganfederation.org/> (2012. 03. 05.))

⁴⁶ <http://www.paganfederation.org/what-is-paganism/> (2012. 01. 22.)

Fehér Holló és a Dobkör tevékenysége, szertartások

Fehér Holló életének fontos része a Tűzmadár Táltos Dobkör. Hét-nyolc évvel ezelőtt kezdett el dobköroket tartani, ami gyakorlatilag a véletlen folytán alakult így, de mint mondja, nem hisz a véletlenekben. SOMOGYI István dobkörén merült fel a kérdés, hogy tartana-e ő is közös dobolásokat. A Dobkör kialakulásának részletei a honlapjukról származnak.

„A dobkör 2004 őszén egy baráti társaságból alakult meg néhány taggal. Az évek során egyre többen csatlakoztak hozzánk, ma már úgy 50 állandó tagból áll a kör. A dobkör tagjai nem zenészek, hanem olyan emberek, akik az ősi magyar szellemiség újraélesztését, s annak mai formában megélhető közvetítését tartják fő feladatuknak. A szellemiség felől közelítjük meg előadásainkat, fellépéseinket is [...].

Alapvetően egy baráti közösség vagyunk, melynek tagjai a táltos dobot elsősorban révülésre, gyógyításra használják. Másfelől viszont egyre többet lépünk fel színpadon is, mert dobolunk és éneklünk olyan dalokat, melyek alkalmasak arra, hogy a nagyközönséget is megismertethessük az ősi értékekkel és hitvilággal. Ily módon hidat képezünk a múlt és a jelen között. Vállalunk fellépéseket magyar érületű rendezvényeken, ezoterikus fesztiválokon, iskolai ünnepségeken, városi napokon, spirituális táborokban. Szertartásokat, Tűzönjárást, Izzasztókunyhót is szívesen tartunk közösségeknek, ha erre felkérést kapunk.”⁴⁷

Fehér Holló elmondja, hogy tulajdonképpen a Dobkörnek csak a neve állandó, tagjai folyamatosan változnak, cserélődnek. Vannak, akik csak kipróbálják, de van, aki már a kezdetektől részt vesz a programokon. Alapvetően az újpogány csoportoknál viszonylag nagymértékű a tagok cserélődése. Ez valószínűleg összefügg a hierarchia hiányával, illetve hogy néhol a csoport iránti elkötelezettség nem elvárás, vagy csak egy bizonyos idő után szükséges megtenni. Például a wicca kovenekbe egy év „próbaidő” után avatják be az arra alkalmasakat. BIRD és REIMER 1975 és 1980 között Montrealban végezett kutatásából kitűnik, hogy a különböző NRM-k **körébe tartozó irányzatoknál rendkívül magas a részvételi arány, viszont figyelemreméltóan magas azoknak a száma is, akik otthagyják ezeket a mozgalmakat.** Az átlagos résztvevő egy ideig tagja a mozgalmaknak, gyakran mint külső támogató, majd lemorzsolódik.⁴⁸ Véleményem szerint ez az állítás a Tűzmadár Táltos Dobkörre is megféleltethető.

Fehér Holló kifejti, hogy szerinte komoly szellemi munkát nehéz Budapesten végezni másfél-két órában, inkább a közösségről szólnak az összejövetelek. Ennek érdekében évente többször rendeznek „elvonulásokat”, a Cserhátszentiván melletti erdőben (Cserkút) van erre a célra fenntartott házuk. Ezt hárman-négyen üzemeltetik, s tulajdonképpen csak ezekre a sámán/táltos összejövetelekre használják. Egy-egy hétvégére szoktak ide elmenni változó számban, 10 – 30 fő körül. A férfiak és nők részvételi aránya változó. Alapvetően a spiritualitás iránt jobban érdeklődnek a nők, de a napjaink sámán-táltos mozgalmában sok férfi résztvevőt is találunk. MATTHEWS is leríja (habár Amerikára és az 1990-es évekre vonatkoztatva), hogy az újpogány csoportokban a résztvevők közel fele nő, de a nemek közötti szakadék jelentősen csökkenésnek indult.⁴⁹ A jelenlévők korosztályi megoszlása is meglehetősen vegyes a Dobkörben. Saját elhatározásból 17 – 18 éves korútól egészen 70 éves korúig is elmennek, illetve gyakran viszik magukkal a gyerekeiket is. *„Azért vannak, akik évről-évre így visszajárnak velünk, de hogy szinte minden programra más csapatok jönnek el [...]. Tehát van, aki szeret velünk kirándulni járni és Cserkútra soha az életben nem jött el, de van, aki csak a belső munkát szereti, és az jön az ezekre elvonulásokra, és a többire meg nem. Kevés az olyan ember, aki így minden része*

⁴⁷ <http://tuzmadartaltos.hu/e107/news.php?item.15.8> (2012. 04. 04.)

⁴⁸ BIRD – REIMER 1982, 1.

⁴⁹ MATTHEWS 1995, 344.

érdekelné ennek a dolognak. Ha van olyan, akkor előbb-utóbb sámán lesz belőle.”

Az elvonulásokon különféle programokat is szerveznek. Gyakran áldoznak a fáknál, a forrásoknál, gyümölcsöt, füstölőt használnak erre a célra. Fehér Holló elmondása szerint mindig visznek ajándékot az erdő legöregebb fájának, egy 600 éves tölgynek.

Ez a gyakorlat a legtöbb újpogány irányzatnál megtalálható valamilyen formában. Valószínűsíthető, hogy a magyarok vallásos jellegű gyakorlatai között is voltak a fáknak, forrásoknak felajánlott áldozatok. Erre utalnak Szent László törvényei is, melyekben megtiltotta az áldozatok elhelyezését a fáknál, forrásoknál és köveknél is.

Közös gyakorlatokon is részt vesznek: izzasztókunyhó, tűzön járás, „utazások” az alsó és felső világba. Ebbe az elképzelésbe Fehér Holló filozófiája is beleillik: *„Vannak ilyen különböző sámánygyakorlatok: transzlégzés, és hasonlók. Tulajdonképpen mindegyiknek ez a lényege, hogy kikapcsold az elméd, és valahonnan mélyebbről jöjjenek föl a válaszok. És mindig vannak ilyen megosztókörök közben, [...] akkor rendszeren, körbemegy sástoll, és akkor mindenki elmondja, hogy merre járt, mit látott, és megbeszéljük közösen, hogy ez mit jelenthet az ő életében, és próbálunk segíteni egymásnak. Sokat énekelünk és dobolunk azért, mert azt szeretem nagyon.”*

Nézeteit többen osztják a Dobkőrön belül, egyfajta tanácsadó, útmutató szerepe van. Főként beszélgetésekkel, meditációval (révüléssel) segít az embereken. Egyik alkalommal, amikor én is ott voltam az összejövetelen, Fehér Holló vezetésével az jelenlévők egy alsó világos utazáson vettek részt. *„[...] tehát csinálunk egy alsóvilágos utazást, nem kell félni tőle. Egyszerűen elkezdek dobolni és énekelni, és közbe menj bele ennek a fának a törzsébe. És ahogy keringenek benne az energiák, indulj el lefelé a gyökerek mentén, és találj meg azt, hogy mi az a gyökerek közül, az ősök útján, amik éppen most segíteni tudnak neked a mostani világhelyzetedben.”* Miután ez véget ért (kb. 20 percig tartott), lehetőség nyílt arra, hogy mindenki elmondja, mit látott, s ezt vagy maga értelmezte, vagy Fehér Holló segített neki benne.⁵⁰

Látjuk, hogy a harneri sámánmódszerek markánsan megjelennek a Dobkőr gyakorlataiban, de ehhez Fehér Holló hozzákapcsolja saját elgondolásait is, egyedivé téve azokat. Elmondása szerint például a sástoll a fókuszot szimbolizálja, ezért adják körbe beszéd közben. A hegyével felfelé tartott toll biztosítja a beszélő számára a figyelmet.

Az elvonulások alkalmával a Dobkőr a tipikus pogány-újpogány ünnepekről is meg szokott emlékezni, például a téli és nyári napfordulóról. A legnagyobb pogány ünnepek is a természet ciklusához, az évszakokhoz igazodnak évszázadok óta. Ez SZILÁGYI és SZILÁRDI szerint ez kapcsolatba hozható a környezettudatos gondolkodásmóddal, amely sok csoportnál a vallási gyakorlatából fakad (pl. druidák), de az is magyarázhatja, hogy a legtöbb újpogány irányzat hitrendszere valamilyen természeti vallásra épül.⁵¹

Fehér Hollóék ilyenkor máglyát gyűjtanak, sólymot röptetnek, és kéri az ősoket, hogy jöjjenek el. Néha Fehér Holló be is öltözik, felveszi a táltosöltözetét, táncol a tűz körül. Ekkor ő a sólyom, aki elhozza a napot.

A szertartások során mindig szórnak gyógynövényeket is a tűzbe, például zsályát, amely szerinte a tisztánlátást segíti elő. Zsályát a zárt helyen tartott programok során is szoktak

⁵⁰ Az egyik résztvevő, Torda így írta le, amit látott: *„Székelyudvarhelyről indultam. [...] van egy gyönyörű szép fa, [...] Én onnan indultam lefele, először egy lépcsőn indultam el, de utána csak egyszer hanyatt dőltem, estem lefele, nagyon gyors és intenzív pörgéssel. Amikor leértem alulra, akkor mind a négy elemmel sikerült előbb-utóbb megismerkednem, inkább egy ismerkedés volt vele. És utána elérkeztem egy tűzhöz, ugyanazt doboltál, mint a Holló. És állatáncot kezdtünk el, ahol mindenki a saját állatát hívta elő, csak avval a különbséggel, hogy itt szószerint láttam, hogy mindenki átváltozik annak az állatnak a képébe, ami az ő védőállata. Ami utána volt, arról nem tudok beszélni, mert fogalmam sincs, az úgy elvitt valahova nagyon. És utána visszafele ugyanúgy szép lassan megint egy tánc, és ugyanúgy szép lassan indultam visszafele.”*

⁵¹ SZILÁGYI–SZILÁRDI 2007, 22.

használni. Ilyenkor Fehér Holló egyik jó barátja, Torda meggyújt egy kötegbe kötött zsályát, s egy tollból készült legyező segítségével minden résztvevőre füstöt legyez. Érdekes megfigyelni, hogy ekkor sokan olyan mozdulatokat tesznek, mintha a füsttel megmosakodnának. Meglátásom szerint a tisztánlátást kívánják ezzel elérni.

A neosámánizmus alapvetően befolyással volt a modern újpogányság bizonyos elemeire. Például egyes újpogányok újraalkották a familiáris gondolatát a neosámán „erő állatok” (a „totem” antropológiai koncepciója) tükrében. Ezen értelmezés jegyében a boszorkány familiárisa – amely lehet képzeletbeli is – bizonyos jellemző vonásokat és erőket testesít meg, amelyeket a boszorkány a segítségkérés során felhasználhat.⁵² Ez a gondolatmenet a Dobkör nézetei között is megjelenik: A Dobkörben segítségül szokták hívni az állatok segítőszellemait, korábban már írtam arról, hogy a különböző állatoknak különböző erőket tulajdonítanak. Mindemellett Fehér Holló olyan tárgyakat használ, amelyek számára szentek, s véleménye szerint minden szent lehet, ha azzal a céllal használjuk, hogy a segítségét kérjük. Így használ ragadozó madarak tollából készült legyezőt, de szarvasagancsot is.

A Budapesten tartott szertartások során oltárként funkcionál egy középre helyezett kis, kerek asztalka. Erre helyeznek kisebb szobrokat, tárgyakat, füstölőt és gyertyát is. Itt is látjuk, hogy egyrészt a magyar hitvilághoz köthető tárgyakkal, másrészt inkább a keleti vallásokhoz, ezotériához kapcsolódókkal veszi körbe magát.

A legtöbb gyakorlatban, összefüggés nélkül nagy szerepet az éneklés is. A dalok egy része népdal, indián dal, indiai mantra, egy részük pedig Fehér Holló szerzeményei. De minden olyan dalt énekel, amelynek véleménye szerint lelke van, megérinti. A saját dalai gyakran révülés közben születnek. *„Ez tulajdonképpen nem is dal, hanem ilyenkor hívom a csodaszarvast, és szólok hozzá, hogy miben segítsen, és hogy mutasson utat, és hogy ezek ilyen kérések, imák dalokban tulajdonképpen. [...] De hogy nekem is, barátaimnak is sok olyan dal érkezik, ami van, amikor a pillanatnak szól, egy tanítás, van amikor ilyen állandó dal vagy ima lesz belőle, de hogy ezek így, az ember kezébe veszi a dolgot és akkor súgnak neki.”*

A révülés után van, hogy emlékezik a dalra, és akkor le tudja írni, de van, hogy segítséget kér a folyamathoz. Párja, Tűzvirág néha vele van révüléskor, és ha olyan dalt hall, amelyet még nem ismer, akkor azt leírja. Jelenleg kb. 200-220 dalt énekel állandó jelleggel. Amelyeket már régebb óta énekel, azok nagy részét a Dobkör tagjai is ismerik, és az összefüggések alkalmával tudják közösen énekelni. Véleményem szerint a közös éneklésnek fontos szerepe van a gyakorlatok során. Egyrészt erősíti a közösséghez tartozás érzését, másrészt a módosult tudatállapot elérését is elősegítik a szinte monoton, lüktető ritmusú énekek. A dalokat ütemes dobolás kíséri, néha a résztvevők csörgőket használnak, vagy egyéb hangkeltő eszközöket hívnak segítségül. Például Fehér Holló egy csokor szárított bambuszt szokott használni, melynek különleges csörgő hangja van.

Dalait a Dobkör honlapján is megtaláljuk, de egyik tag több kötetnyit be is köttetett ezekből.

A Dobkör tagjai gyakran szerveznek kirándulásokat más helyszínekre is, bejárták már a Börzsönyt, a Bükköt és az Őrséget is. Évente egyszer valamilyen tengerparti útra is elmennek, de voltak már Erdélyben is közösen. A Pilis napjainkban egyfajta újpogány szent helyként funkcionál, így a Dobkör tagjai is el szoktak oda járni. Azonban Fehér Holló úgy gondolja, hiába nagyon jó és erős hely, de nagyon sok „bolond” jár oda. Úgy érzi, nagyon sok a nem hiteles ember, aki tanítóként lép föl, s boldog-boldogtalan Dobogókőre jár. Ezért csak nagy ritkán látogat oda, inkább egyedül, mint társasággal. Minden esetre úgy gondolja, hogy a Pilisben lehetett egy szellemi központ, s a táltosok is végezhettek ott szertartásokat. Megjegyzem, hogy

⁵² LEWIS 1999, 269.

ma a szellemi központok inkább a városokban vannak, „Valamiért ide születünk, és ezt az életet kell megoldanunk [...]”

A Tűzmadár Táltos Dobkör közössége viszonylag összetartónak mondható. A kirándulásokon és elvonulásokon kívül számos közös programot szerveznek, például családi napot is. Többektől hallottam, hogy a Dobkör előtt kipróbáltak sokféle irányt, főleg az ezotériához kapcsolódóakat, de a Dobkör volt az, amely eddig leginkább megfelelt elvárásaiknak és elképzeléseiknek.

Fehér Holló bizonyos szintű gyógyító tevékenységet is végez. Sarah PIKE írja, hogy a New Age követői és az újpogányok annak érdekében, hogy meggyógyítsák a múltból és az előző életeikből származó sebeket, illetve hogy teljesebb életet éljenek, holisztikus gyógyítást alkalmaznak. Ide tartozik a gyógynövényes terápia, auratisztítás, lelki gyógyítás, masszázs és hasonlók. A gyógyító gyakorlatok általában az egyén megtisztítására, illetve a régi és új testi és érzelmi sebek gyógyítására koncentrálnak.⁵³ Ezek a vonások Fehér Holló tevékenységében is megjelennek. Elképzelése szerint minden betegség lelki eredetű, így a „nyugati orvoslással” szemben kritikát fogalmaz meg. Szerinte a tüneti kezelés nem megoldás, a betegség gyökerét kell megszüntetni, amelyhez a szellemet, lelket kell meggyógyítani.

A gyógyítás módja az ún. lélek-rész-visszatérítés. Ezen tevékenység mögött meghúzódó képzetkör szorosan összekapcsolódik a fentebb már említett animisztikus világnézettel. A lélek-rész-visszatérítés elmélete nem működne azon elgondolás nélkül, hogy az embernek van egy szabadlelke is, amely elhagyhatja a testet. Maga a visszatérítés a következőképpen zajlik: „[...] egy szellemkenuban [történik] mondjuk, ilyenkor mindig az lényeg, hogy szól a dob, vagy valaki énekel vagy csörgözik, vagy a sámán, vagyis én csörgözök. És akinek a lélek-részéért elmegyünk, az pedig csak fekszik, és ilyenkor én vagyok az, aki utazok. És elmegyek és megnézem az életében, hogy hol lehettek azok a töréspontok, vagy azok a dolgok, amik nem jól sikerültek, és megpróbálok ott rendbe hozni a dolgokat, és akkor visszahozni.”

A Dobkör honlapján ezt részletesebben kifejtette: „A táltosdob egy több ezer éves ősi eszköz, melynek gyógyító hatása van az emberi testre és lélekre. Segítségével megváltozott tudatállapotba kerülhetünk, ezt hívták őseink révülésnek, vagy rejtezésnek. A dob rezgése harmonizálja a test csakrait, és azok működését, miközben energiával tölti fel azokat. A dobolás ritmusa a szívritmusra emlékeztet, s talán éppen ez az oka annak, hogy az emberek nagy részét mélyen megérinti. A hétköznapiak során, a problémák és a stressz hatására energiaszintünk radikálisan lecsökkenhet, a dobolás által azonban az optimális szint könnyen visszaállítható.”⁵⁴

Emellett kicsit gyógynövényekkel is foglalkozik, tanácsot tud adni, hogy a beteg tüneteinek mi segítene, de ahogy írtam, fontosabbnak tartja a probléma gyökerének szellemi szintű megszüntetését.

A gyógyítás ezen módja inkább a harneri módszerek hatásának tudható be, s egy az egyben nem állítható párhuzamba a magyar táltos feltételezett tevékenységével.

Fontosnak tartotta kiemelni, hogy ő nem reklámozza magát, azok találják meg, akik már ismerik őt valahonnan. Elmondása szerint már kezd neve lenni az országban. Ha valakinek problémája van az életében, azon ha tud, szívesen segít.

Szerinte a spirituális, ezotérius dolgokkal az kezd el foglalkozni, akinek „felnyílik rá a szem”, vagy a problémái irányítják erre az útra, így előbb-utóbb eljut valamilyen gyógyítóhoz, sámánhoz. Az újpogányok és a New Age követők általában úgy gondolják, hogy az egyén felelős önmaga spirituális életéért, írja PIKE, de mindemellett felkeresnek vezetőket, vallási specialistákat is. Más vallási kultúrák spirituális gazdagságából is merítenek, mint a tibeti

⁵³ PIKE 2004, 14-15.

⁵⁴ <http://tuzmadartaltos.hu/e107/news.php?item.13.8> (2012. 04. 04.)

buddhista, hindu, taoista, egyiptomi, amerikai indián, sőt még néhány keresztény hiedelemből és gyakorlatból is.⁵⁵

Fehér Holló úgy gondolja, hogy körülbelül „*telefonkönyv nagyságú*” címjegyzéket lehetne összeállítani a napjainkban működő gyógyítókról, de szerinte kevésnek van ténylegesen adottsága hozzá. Mindemellett megérti azt, aki pénzt kér az ilyen jellegű munkájáért, mert „[...] *anyagi világban élünk és kell fizetni a csekkeket, de hogy az már azért gyanús, hogy ha rózsadombi villát vesz meg három Mercedest.*” Tehát bizonyos szinten elítéli azokat, akik a gyógyító tevékenységükből akarnak meggazdagodni, de más részről ős is tudja, hogy pénz nélkül a mai világban nem lehet megélni. A Dobkör rendezvényeiért nem kér pénzt, viszont adományokat elfogad, emellett dobkészítéssel is foglalkozik, ami némi bevételt jelent a számára.

Felszerelés: dobok és öltözet

Elmondása szerint az első dobját úgy készítette, hogy megnézett egy már kész darabot, s közel két hetébe telt, mire elkészült a sajátjával, amelyet kecskebőrből állított össze. Úgy gondolja, hogy az útjának a része a dobkészítés, szeret a kezével alkotni, és mindenki szerint nagyon szép dobokat készít. Az elmúlt években sok dobot rakott már össze, most már kevesebb, mint egy nap alatt elkészül vele.

„Minden dob egyedi és megismételhetetlen, tulajdonosának és készítőjének lelkéhez kapcsolódik. Nincs két egyforma dob, ez már annak készítése közben érzékelhető. Mindegyik bőr más energiát és információt hordoz, mint ahogyan a benne lévő fogantyú is, melyet a dob tulajdonosának kell megtalálnia, egy számára fontos helyről elhoznia. A fogantyúja lehet akár egy szarvas agancsa, egy fadarab egy számodra fontos helyről, vagy a nagyapád által ültetett meggyfáról, bármi, ami kötődik hozzád (és elfér a dobban). Ha ez megvan, eljössz hozzám és kiválasztod azt a bőr, ami megérint Téged. Választhatsz kecske, szarvas, borjú vagy lóbőrt, mindegyikből ugyanolyan jó dob lesz. A keretet nyírfából vagy égerből készíti kerek vagy ovális alakban, ez lehet csúcsos vagy sima, 40 és 50 cm-es nagyságban. A fogantyún kívül a készítettőnek hoznia kell a dobverőhöz való fát is, amely 40-50 cm hosszú, egyenes fadarab. Érdeemes ugyanarról a fáról hozni, mint a fogantyút.”⁵⁶

A dobokon kívül kiegészítők elkészítését is vállalja: dobtok, tarisznya, furulyatartó, egyéb szakrális tárgyak. Illetve külön kérésre más népekre jellemző dobokat is készít.

A legtöbb dob, amelyet láttam a Dobkörben, fel volt díszítve. Fehér Holló elmondja, hogy ez már a tulajdonosra tartozik, a díszítés segítségével mindenki a személyesebbé teheti a dobját. Szoktak rá tollakat, szalagokat kötni, de készít kétoldali dobokat, abba bele lehet tenni apró kavicsokat, magokat, de akár kristályokat is. Előfordul, hogy az „állatsegítőkhöz” kapcsolódó tárgyakat tesznek bele, pl. sastollat.

A saját dobja vörös és fekete szalagokkal van feldíszítve, amelyek elmondása szerint az saját színei. A vörös számára a születés, a fekete pedig az elmúlás színe, így egy életutat jelképez. Sokáig nem volt minta festve a dobra, de „*egyszer csak előkíváncsozott egy minta belőlem.*” Egy négyosztatú világ van a dob tetejére festve, amelynek a gerincét egy világfa adja rajta „lélekmadarakkal.” A felső része aranyszínű festékekkel készült, ez a felső világ, az alsó rész pedig sötétvörösrel, ez az alsó világot jelképezi. A képet ő maga készítette.

A dobok legdrágább része a bőr, de az árban az „adomány” is benne van, így kb. 23-25 ezer Ft-ba kerül egy elkészült dob attól függően, hogy 40 vagy 50 cm széles. Elmondja, hogy sokan

⁵⁵ PIKE 2004, 14-15.

⁵⁶ <http://tuzmadartaltos.hu/e107/news.php?item.18.10> (2012. 04. 07.)

„mocskos dolognak” tartják a pénzt, de szerinte tiszta energia, tiszta anyag. Tudja, hogy régen tyúkot, szalonnát vittek például a táltosnak, de manapság ez már nem működik, mert „[...] itt nálunk a városi sámán az kicsit másképp él, mert van vízszámlája meg villanyszámlája [...]” Elmondása szerint nagyon sok dobot készít, és szereti, hogy kap érte valamit, de elismeri, hogy ez nem hivatalos, mert az adózást kikerülik.

A dob használata, funkciója beleillik a néphitből megismert táltosdob képébe. A módosult tudatállapot elérésére, tulajdonképpen az annak során megtett utazásra, valamint gyógyító tevékenysége közben használja mind Fehér Holló, mind múltunk feltételezett táltosa.

A dobon kívül van speciális táltosöltözéke is, melyet különleges alkalmakkor ölt magára. „[...] néha előveszem a szertartásokon a szép csizmát és a süveget és a hasonlót, de amikor átöltözöm, akkor tudom, hogy ez olyan, mint a népmesékben, amikor átbucskázik a főhős, [...] és akkor a hétköznapi emberből akkor ott Holló, a sámán lesz.” Ez sámánmaszkból, csúcsos süvegből, tollakból áll. Nagyrészt ő készíti el ezeket, de egyik maszkot egy képzőművész ismerőse csinálta. Azt, hogy hogyan kell az öltözéknek kinéznie, például látomásból tudja meg. „[...] láttam magam például, hogy úgy táncolok majd, hogy két nagy szárnytoll van a kezem végén [...] aztán mentem az út szélén és láttam elütve egy egerészölyvet, és ha jövök vissza, [...] és ha még ott lesz az út szélén, akkor ő azért adta magát, hogy nekem legyen két ilyen szárnyam. És visszamentem, [...] és ott volt az út szélén. És akkor őt magammal vittem, és levettem a szárnytollait meg a farktollait, a többit pedig elástam egy erdőben egy kis gyógynövénnyel, és megköszöntem neki. És akkor ebből elkészítettem magamnak az öltözéket tulajdonképpen.”

Öltözéke csak kis részben állítható párhuzamba azzal, amit jelenleg a magyar táltos és más kultúrák sámánjának ruházatáról tudunk. A táltos öltözetének jellemzőivel részletesen foglalkozott DIÓSZEGI Vilmos, leírásából látjuk, hogy meglehetősen vegyesek voltak az elképzelések. Általában rongyos ruháról, vagy hosszú, fehér, bő ingről beszélnek, illetve többféle fejviselet is megjelenik: tollakkal, szarvakkal vagy agancsokkal díszíthették. Ezek az elképzelések gyakran összefüggésbe hozhatók a rokonnépek sámánjának öltözetével is.⁵⁷

Legtöbbször viszont nem speciális öltözetet viseli az összejövetelek alkalmával, de ezen a ruházatán is részben tükröződnek nézetei. Főként a mai viseletbe átültetett hagyományörzéshez kapcsolódó ruhákat hord, de keleti vagy indián jellegű elemek is megfigyelhetők öltözkén.

Bírálat és etika

A Tűzmadár Táltos Dobkör más újpogány szervezetekkel, például a Wiccával, dobkörokkkel is kapcsolatban van. Fehér Holló szerint mindannyian ismerik egymást, s bizonyos helyzetekben, szertartásokon próbálnak összefogni, de mindannyian kicsit másképp gondolják a dolgokat, s ez néha zsörtölődésekkel, összetűzésekkel jár.

Ezzel kapcsolatban Fehér Holló kritikát fogalmaz meg azon vonulattal szemben, amelyik az ősmagyarok vélt hagyományokat összemossa a kereszténységgel. Kovács-Magyar András kapcsán is ellenérzéseinek ad hangot, véleménye szerint ő nem táltos, de mivel a közvélemény őt akként ismerte meg, így Fehér Holló emiatt se nevezi magát szívesen táltosnak. A legtöbb magyar újpogány irányzattal és ezt a szellemiséget követő személlyel ellentétben Fehér Holló elfogadja azt, ami a néprajzi szakirodalomban olvasható, illetve az Akadémia-ellenesség is idegen tőle. A kereszténységről azonban inkább negatív, mint pozitív a képe, főként az ősi magyar hitvilág tudatos kipusztítását hozza fel. Elveti azt a gondolatot is, hogy a magyar lenne a kiválasztott nép, szerinte ez „*túlkompenzáció*”, viszont emiatt sok kritika éri azoktól, akik „nagyon magyarnak érzik magukat”.

⁵⁷ DIÓSZEGI 1998b, 227-269.

Elmondja, hogy más irányból is bírálják tevékenységét. Főleg azok, akik nem ismerik, de eljutnak hozzá az állításaik. Nagyrészt a kereszténység felől éri több támadás, amely egyrészt az egyházat, másrészt a keresztény-táltos vonalat jelenti. Szerinte az, hogy foglalkoznak velük, egyben azt is jelenti, hogy erősödnek.

Minden újpogány irányzatra jellemző, hogy megfogalmaznak bizonyos erkölcsi útmutatást, általános érvényűtől akár az egészen szigorúig is. A Fehér Holló nézeteiben is megjelennek különböző etikai elvek. Alapvetően toleráns másokkal szemben: „[...] az ilyen alapigazság, hogy minden út oda felvezet a hegyre, és az milyen szép, hogy az enyém ilyen, az övé olyan. És ne akarjuk a másikat elvenni, mert így irtunk embereket és kultúrákat és hitrendszereket. És tulajdonképpen mindegyikünk ugyanarra a hegyre megy, és ugyanarról beszélünk, és akkor miért kell egymásnak esni.”

Következtetések

A fejezet elején feltett kérdésre, tehát hogy újpogánynak számít-e Fehér Holló és a Dobkör tevékenysége, könnyű választ adni. Véleményem szerint igen, hiszen az újpogányságra általában jellemző vonások nagy része itt is megjelenik kisebb-nagyobb eltérésekkel. Azt gondolom, hogy a máshonnan származó nézetek megléte nem minősíti nem-újpogánynak, hiszen a szinkretizmus minden újpogány irányzatra jellemző. Az egyetlen, ami nem mondható el a Dobkőrrel, de a legtöbb újpogány csoportról igen, az az okkultista reneszánsz hatása, hiszen a mágiának, varázslásnak nincs szerepe Fehér Holló gyakorlatában. Ehelyett értelemszerűen a sámánisztikus vonások dominálnak.

Ezek után felvetődik a kérdés, hogy mennyiben nevezhető Fehér Holló táltosnak vagy sámánnak. Magát annak tartja, még ha ezt nem is hangoztatja, főként a mai magukat táltosnak nevezők megkérdőjelezhető munkássága miatt. Ha a magyar hitvilág indulunk ki, akkor Fehér Holló csak kis részben felel meg az elvárásoknak. Születésekor nem volt foga, nem rendelkezett fölös csonttal, s burokban sem született. Esetleg a gyerekkori zárkózottsága ide vonható, de ő maga erre nem fektetett nagyobb hangsúlyt. Az elhivatás megjelenik, de például a hetedik év kiemelt fontosságát nem említi, a kontextus is más, mint a táltos hiedelemkörénél. Úgy tűnik, a mai, városi táltosnak már nem kell ezekkel a tulajdonságokkal rendelkeznie, az állatok gyógyítása, a kincs megkeresése sem tartozik a feladatai közé. Azt mondhatjuk, hogy a táltos hiedelemalakját adaptálták a mai viszonyokhoz, mai problémákhoz. Talán az egyetlen kapcsolódási pont a révülés és annak módja. Meglátásom szerint ez elegendő is ahhoz, hogy összekapcsoljuk régmúlt táltos alakját a maival, hiszen ez egy állandó pont nem csak nálunk, hanem más sámánisztikus kultúráknál is, s szintén ez az alapja a Harner-féle sámánizmusnak. Fehér Holló is főként eszerint azonosítja magát a sámánokkal és táltosokkal.

Mi is a szerepe tehát egy városi sámánnak? Fontos, hogy egy olyan világnézetet képvisel, amely ha nem is egészében, de a magyarsághoz köthető, viszont mégis egzotikus lehet régisége miatt a mai ember számára. Meglátásom szerint sokan életük új mederbe terelése, illetve főként lelki problémáik megoldása végett jutnak el Fehér Hollóhoz és a Dobkörhöz. A táltos gyakorlatokon keresztül igyekeznek jobban átlátni helyzetüket és megoldást találni rá. Fehér Holló ebben segít: vezeti őket és tanácsokat ad, segít értelmezni a révülés során látottakat. Emellett gyógyítást is vállal, a betegségeknek szerinte lelki eredetű gyökerei vannak, s ezen segít, ha tud.

Korábban már ismertettem DIÓSZEGI gondolatait a sámán/táltos fő feladatáról, tehát azoknak a problémáknak a megoldása, amelyekre egy egyszerű ember nem képes, de révülés útján a sámán/táltos igen. Ebbe a sémába tulajdonképpen Fehér Holló alakja és gyakorlatai is beilleszthetők.

Múltunk feltételezett táltosához hasonlóan Fehér Holló is rendelkezik dobbal, öltözettel, ezeket mind maga készítette. A táltostól eltérően, Fehér Holló bárkinek szívesen készít dobot, melynek segítségével módosult tudatállapotba kerülhet. Különböző szertartások levezetésén is

részt vesz, ezek véleményem szerint nagyrészt saját konstrukciók lehetnek, hiszen őseink vallási szertartásaival kapcsolatban csak kevés forrás áll rendelkezésünkre. Más újpogány csoportok gyakorlatai is például szolgálhattak, de valószínű, hogy Fehér Holló különböző sámánisztikus kultúrájú népek szertartásaiból is merített.

Tehát ha fel akarjuk mérni Fehér Holló hitvilágának rétegeit, a következőkkel kell számolnunk. Tudásának háttérét egyrészt a néprajzi szakirodalomból nyeri, másrészt a neosámán, újtáltos kultúra elemit használja fel. A következő réteg a keleti vallásokból, illetve a New Age jelenségköréből származhat. Ez például néhány összejövetel helyszínéül szolgáló Varázkuckóban érhető tetten. Maga az, hogy ezen a helyen alapvetően egy masszázs szalon üzemel, illetve különböző természetgyógyászati kezeléseket végeznek, hozzájárul a szinkretizmushoz. Emellett a helyiség dekorációja is rendkívül vegyes, tükröződnek az említett rétegek itt is: buddhista jelképek, imázslók, keleties szobrocskák, füstülők, gyertyák, hatalmas, világfát ábrázoló falikárpit, szarvasagancs kettős kereszt, szent korona és még sorolhatnánk. A harmadik réteg pedig az, amit saját elképzelései alapján alkotott meg.

Ennek következtében egy igen érdekes „keverékké” válik Fehér Holló világnézete. A magyar újpogány irányzatok tükrében különlegesnek mondható, hiszen elfogadja a tudományos műveket, s az olvasottakat tudatosan be is építi nézeteibe és gyakorlataiba. Nehéz azonban megmondani, hogy Fehér Holló és a Dobkör gyakorlataiban mi származhat a szakirodalomból, mely elemeket kölcsönözhetett más irányzatokból, illetve mennyire alkotta meg ezeket saját elképzelései és látomásai alapján. Felmerül az a kérdés is, hogy látomásait mennyire befolyásolhatta a már a fejében lévő, szakirodalomból ismert leírások a különböző sámánisztikus kultúrákról és táltosokról.

Azzal, hogy egy viszonylag megbízható alaptudásra építi föl világnézetét, véleményem szerint könnyebben elfogadhatóvá válik más számára is, hiszen általában a tudományosan igazolt tények igazságát kevésbé kérdőjelezzik meg.

A Fehér Holló és a Tűzmadár Táltos Dobkör, de általában más hasonló közösségek egy igen érdekes részét képezik napjaink vallásos mozgalmainak. Tulajdonképpen három részből áll össze: egyrészt kiemelten fontos szerepet kap a hagyományörzés, amit jelen esetben a dobok képviselnek, de számos más megnyilvánulását is megfigyelhetjük. Másrészt van egy spirituálisabb, talán inkább New Age-szerű oldala is, ahol az önmegismerés, az öntökéletesítés a hangsúlyosabb. A harmadik rész a számunkra legérdekesebb, a vallási arculat. Ez részben összefügg az előző két ponttal is, de érdemes inkább külön megemlíteni, hiszen például nem mindegyik dobkört jellemzik vallásos nézetek.

További kutatásokat igényelne több kérdés megválaszolása. A Dobkorról alkotott képet árnyaltabbá tenné a tagok, résztvevők bevonása a kutatásba. Ennek segítségével Fehér Holló és a tagok nézetbeli eltérései és hasonlóságai is jobb megvilágításba kerülhetnének. Illetve fontos lenne elmélyültebb résztvevő megfigyelést is végezni, megfigyelni és leírni, hogy zajlanak a fentebb csak nagy vonalakban vázolt szertartások és elmélyülések. Emellett mindenképpen szükségesnek tartom a Magyarországon működő, magyar hagyományokat követő dobkörök összehasonlító vizsgálatát. Úgy gondolom, hogy ezen vizsgálatok elvégzésével napjaink kultúrájának, s egyben az újpogányságnak egy rendkívül izgalmas szeletét érthetnénk meg jobban.

Bibliográfia

- BIRD, Frederick — REIMER, Bill 1987. „Participation Rates in New Religious and Para-Religious Movements”: *Journal for the Scientific Study of Religion*. Vol. 21. No. 1. 1-14.
- BOWKER, John 2004. „Új vallások”: BOWKER, John (szerk.): *Vallások, A világ vallásainak története*. Totem Kiadó, Budapest, 306-309.

- DAWSON, Lorne L. 1998. *Comprehending Cults. The Sociology of New Religious Movements.* Oxford University Press, Toronto — Oxford.
- DIÓSZEGI Vilmos 1973. *A pogány magyarok hitvilága.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
- DIÓSZEGI Vilmos 1998(a). *Samanizmus.* Terebess Kiadó, Budapest.
- DIÓSZEGI Vilmos 1998(b). *A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
- HANEGRAF, Wouter J. 1996. *New Age Religion and Western Culture: Esoterism in the Mirror of Secular Thought.* Brill, Leiden — New York — Köln.
- HAWKINS, Craig S. 1998. *Goddess Worship and Neo-Paganism (4. kiad.). Zondervan Guide to Cults & Religious Movements.* Zondervan, Michigan.
- HOPPÁL Mihály 2010. *Sámánok világa.* Püski Kiadó, Budapest.
- KERTÉSZ Ágnes – TAKÁCS András 2005. „Újtáltosság Magyarországon az ezredfordulón”: *Rubicon* 7, 62-64.
- KIS-HALASJudit 2005. „Újboszorkány kultuszok a 20. században, A wiccától a cyberboszorkáig”: *Rubicon* 7, 56-61.
- Magyar Közlöny. A Magyar Köztársaság hivatalos lapja. 166. szám. 2011. december 31.
- Magyar Közlöny. Magyarország hivatalos lapja. 24. szám. 2012. február 29
- MATTHEWS, Carol 1995. „Neo-paganism and Witchcraft”: MILLER, Timothy (ed.): *America's Alternative Religions.* State University of New York Press, Albany, 339-346.
- „New Religious Movements”: BOWKER John (ed.) 1999.: *The Oxford Dictionary of World Religions.* Oxford University Press, Oxford — New York, 694-695.
- PECK, John: 2005. „Neopaganism”: ENROTH, Ronald M. (ed.): *A guide to New Religious Movements.* InterVarsity Press, Downers Grove, 135-154.
- PIKE, Sarah M. 2004. *New Age and Neopagan religions in America.* Columbia University Press, New York.
- RÉDEI Károly 1998. *Őstörténetünk kérdései. A nyelvészeti dilettantizmus kritikája.* Balassi Kiadó, Budapest.
- SZILÁGYI Tamás – SZILÁRDI Réka 2007. *Istenek ébredése, Az újpogányság vallástudományi vizsgálata.* JATE Press, Szeged.
- YORK, Michael 1995. *The Emerging Network, a sociology of the New Age and neo-pagan movements.* Rowman & Littlefield Publishers Inc, Lanham.

Internetes hivatkozások

<http://www.hu.paganfederation.org/>

<http://www.paganfederation.org/>

<http://www.tengri.hu>

<http://tuzmadartaltos.hu>